

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

12 An metus leuis irritet contractus?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

Secunda sententia quoad primam partem nobilium consentit; quoad secundam, quae nobis non probatur, respondeo neminem obligari posse ad matrimonium, vel professionem ab alio, quam à se ipso absolute: potest tamen sub conditione obligari, scilicet, si velit, ut tu cedas alicui iuri, quod habes adversus illum, ob cuius cessionem expostulas matrimonium, vel professionem, tunc enim non cogis ad matrimonium, sed ipse se cogit, qui vult cessionem impetrare.

Ad secundum respondeo concedendo metum iniuste incussum, qui sufficiens sit ad rescindendos alios contractus, annullare matrimonium, sed quia metus iuste incussum etiam cum enormi laesione, non rescindit ceteros contractus ratione metus, sed ratione laesionis, ea de causa non annullat matrimonium.

Dices, Et si non annullat ratione metus, debet annullare ratione laesionis.

Respondeo, si laesio sit circa substantiam contractus, fateor annullare; si sit circa accidentia, nullo modo annullat. Laesio autem circa substantiam in contractu matrimonij, solum contingit, quando est error in persona, vel conditione feruli, ut si contrahas cum Maria putans esse Catharinam; vel contrahas cum ancilla, putans esse liberam. Existimare autem esse nobilem, divitem, vel virginem, non ad substantiam contractus sed ad accidentia illius pertinet, ac proinde non annullat talis laesio. At in reliquis contractibus bonae fidei, quilibet laesio in pretio, est laesio in substantia, eaque de causa rescindi contractus potest, vel ad aequalitatem reduci, & ita docuit Sanchez lib. 4. disp. 6. n. 15.

Ad tertium concedo delicti accusationem non ad matrimonium de se ordinari, sed ad punitionem. Nego tamen te committere iniustitiam extorquendo matrimonium, ut ab accusatione cesses, quia non extorques matrimonium absolute, sed sub conditione, quod alius velit te cedere iuri accusandi.

Sed inquires, an si minans alicui malum sine animo inferendi, et si posses iuste inferre, valeas retinere, quod sic extorques?

Molin. tom. 2. de iustit. tractat. 2. disputat. 514. sine, negat retinere posse. Primò, quia alius non donat, nisi in quantum intelligit sibi necessarium esse ad vitandum malum comminatum, alias non donaturus. At ad hunc finem non est necessarium, siquidem et si non donaret, adhuc malum non fieret. Ergo donatio est nulla.

Credo tamen probabilius retineri posse sic donatum, nec posse repeti. Probo, quando petis alicui pretium, ne accuset, carens animo accusandi, alicuique tibi pretium donat, donat pretium, ut cesset accusatio, non utrumque, sed ut cesset certò, securè, & irrevocabiliter. Ad cuius modum cessionis necessitatis requiritur pretium esse donatum. Et confirmo, pretium expectari non solum ne accuset, sed ut ne possis accusare, et si velis, ac proinde, ut cedas iuri accusandi, cui cessionis impertinens est te habere, vel non habere animum accusandi. Neque obstat ratio in contrarium. Fateor delinquentem non daturum pretium, si cognosceret minantem malum non habere animum inferendi, at quia non dat, ut deponat talem animum, sed ut deponat certò, & securè accusationem, & hæc depositio non fiat sine obligatione, ideo donatio tenet. Sic docet Sanchez lib. 4. de matr. disp. 9. n. 9. Lessius lib. 2. cap. 17. dub. 6. n. 42.

PUNCTUM XI.

Aliqua inferuntur pro clariori intelligentia superioris doctrinae de metu graui.

- 1 Valere matrimonium condemnati ad mortem, cui offertur libertas, si ducat filiam aut consanguineam occisi.
- 2 Quid dicendum de Medico nolente mederi, nisi ducas eius filiam.
- 3 Quid de iudice extorqueute iuste matrimonium secundum allegata, & probata, iniuste tamen secundum rem.

1 Primò infero, validum esse matrimonium condemnati ad mortem, cui libertas offertur, si ducat meretricem, vel filiam, aut consanguineam occisi, quia tunc matrimonium non extorquetur per metum sed metu mortis iam per delictum incusso, offertur matrimonium, ut medium purgandi metum, ita Sanchez aliis pluribus relatis disp. 18. n. 9. & 10. quæ ratio non solum probat validum esse matrimonium a capto, condemnatoque iuste ad mortem, sed etiam ab eo qui iniuste capus, condemnatusque sit (modò tamen non capiat, vel condemnatur sine extorquendo matrimonium,) quia semper offertur matrimonium, ut medium purgandi metum aliàs incussum, sic Sanchez supra n. 11. Valent. tom. 4. disp. 10. q. 3. pun. 2. vers. decimus. Bonacina de matr. quest. 3. pun. 8. proposit. 2. num. 20. Coninch. disp. 28. de matr. dub. 1. n. 10. Nauar. lib. 1. conf. 11. de his quæ vi, conf. 8. in fine, 2. edit. Basil. de Leon. lib. 4. cap. 19. n. 2. et n. 13. aliqua ex parte contradicunt.

2 Secundò infero Medico nolentem te mederi, nisi ducas eius filiam, valere matrimonium, quia non timore mortis à Medico incussa matrimonium celebras, sed pretium curationis, quod esto excessivum sit, non annullat contractum, quia non est error & dolus in contractus substantia, sed in accidentibus, & ita tenet Cordub. sum. q. 171. p. 1. Coninch. supra n. 11. Sanch. disp. 12. n. 15. Bonacina n. 23.

Limitarem tamen huiusmodi doctrinam, nisi Medicus obligatus esset vel ex iustitia, vel ex charitate te mederi pretio communiter taxato, tunc enim minans non curare, nisi ob matrimonium, minatur metum iniuste inferendum, ac proinde sub metu, iniuste matrimonium extorquet, ita Basilius de Leon. cap. 13. n. 3. & 9. & cap. 19. n. 15. Egidius disp. 28. dub. 1. conclus. 3. n. 11. & 12.

3 Tertio inferitur, quid dicendum sit ad illam questionem, an sit validum matrimonium, si iudex cogat iuste secundum allegata, & probata, iniuste tamen secundum rem, ut si te cogat matrimonium contrahere cum femina post professionem datam fornicante. Thomas Sanchez lib. 4. disp. 34. n. 8. Bonacina de matr. quest. 3. pun. 8. num. 14. existimant validum esse matrimonium, quia huiusmodi compulsio, & coactio iuridica est, & iusta formaliter. Ergo non est rescindendum matrimonium ex illa contractum reprobatur à iure: si enim ius coactionem non reprobatur, sed potius approbat, quomodo potest matrimonium ex coactione conlatus reprobatur? Contra verò dicunt supradicti Doctores matrimonium non valere, si iudex cogat iniuste secundum allegata, & probata.

Nihilominus probabilius existimo ad iritationem contractus non esse attendendum, sine coactio iusta, & licita ex parte iudicis, sed potius sine iusta ex parte patientis coactionem. Fateor, inquam, quando iudex procedit secundum allegata, & probata, falsò tamen probata, iustam esse coactionem ex parte sua, at ex parte patientis, iustam non esse, sed iniustam, iniuste enim cogitur, cum ipse non dederit causam tali coactioni. Ergo ius irritans contractum ex coactione iniusta hunc casum non excludit. Secundò si pater alicuius puellæ minaretur adolescenti cum ea reperio, mortem, nisi duceret, nullum esset matrimonium, ut omnes Doctores docent in cap. veniens, et 2. de sponsal. quamvis ex errore existimaret pater sibi licitam esse coactionem, quia in re, & respectu patientis metum iniusta est, at quando iudex cogit ob allegata, & probata, quæ falsa sunt, in re, & respectu patientis metum, iniusta est coactio. Ergo rescindit contractum. Tertio si tibi falsò probetur te dedisse fidem puellæ de matrimonio contrahendo, & cogaris carere, vel excommunicatione contrahere, nequis dici causa talis metus, quia non tu, sed malitia, vel ignorantia testium illius est causa. Ergo rescindendum est talis contractus. Probo consequentiam ex l. si mulier 2. in princ. ff. de eo quod metus causa, ubi mulier contra patronum suum ingrata facta, timens ob ingratitudinem reddeendam esse in seruitutem, hoc timore aliquid dedit, donatio non reuocatur: quia huic sibi metum ipsa inulit, Ergo ne rescindatur contractus, requiritur necessitatis patientis metum, sibi metum inulisse: cum autem in presenti non sibi inferat metum, qui cogitur iniuste secundum allegata, efficitur contractum rescindendum fore. Quarto talis coactio iudicis in falsa præsumptione fundatur: sed ea quæ falsè præsumuntur non habent locum in foro animæ, quæ veritati debet stare, cap. tua, cap. si qui suam, de sponsal. Ergo talis coactio in foro animæ non potest matrimonium approbare. Neque obstat ratio in contrarium. Dico enim illam coactionem iniustam esse ex parte patientis, licet non sit iniusta ex parte iudicis inferentis, ac proinde ius ipsum non reprobatur inferri, reprobatur autem sustineri, quod mirum non est, cum in falsa præsumptione fundetur, sicque tenet Basil. de Leon. lib. 4. cap. 19. n. 11.

PUNCTUM XXII.

An metus leuis irritet contractus.

- 1 Metus leuis neque iure natura, neque positio irritat contractus.
- 2 An officio praxoris, vel in foro conscientia rescindendi sit.
- 3 Mulier, vel filius metu reuerentia consentiens non tenetur implere contractum.
- 4 Idem est dicendum de consentiente precibus importunitis.
- 5 Proponuntur adversus dictam aliquam obiectiones, & solvantur.

1 Qui dicunt iure natura metum grauem iniuste illatum irritare contractum, consequenter dicere tenentur metum leuem irritare, quia etiam iniustitia in tali metu intercedit. At quia probabilius existimamus metum grauem non annullare contractum iure natura, absolute dicimus metum leuem neque contractum rescindere, neque matrimonium, vel professionem annullare. Ratio omnium est, quia metum leuem pro nihilo reputari, quod constat ex leg. nec timorem 7. ff. de eo quod metus causa, & l. metus, eod. tit. ubi, metus vni hominis

hominis non est spectandus, sed id qui in constantissimum cadit. Et reg. in timore ff. de reg. iur. ubi, ubi timor nulla est excusatio. Et tradit Bonifac. clem. 1. n. 3. de foro comp. Glossa in cap. 1. de his que vi. in 6. verbo subiacere. Et ibi Franc. in fine, Lessius lib. 2. c. 17. lib. 6. c. 46. & Doctores passim.

2. Ex quo inferitur iure Ecclesiastico, neque civilis non venire rescindendam contractum leui metu celebratum, actione quod metus causa, quia hæc actio solum datur ob metum grauem vt conlat ex supradicta l. n. c. timorem, c. ex c. 1. 3. c. 4. de his que vi. esse enim occasio magna litium, si ob metum leuem daretur actio rescindendi contractum.

Aliquis Doctores placet, esto non detur patienti metum leuem actio ad rescindendum, contractum iure politico, dari tamen officio pretoris, quia æquum non est iudicem permittere, vt metum inferens commodum ex iniuria reportet, sic docet Th. Sanchez. disp. 9. n. 5. c. 6. Verum ratio metum leuem patienti subuenit officio iudicis (est possit) ne litibus ostium aperiantur, quæ ratio est iudicis, vt iudices nullè hanc leuem iniuriam permittrant. sic Basil. de Leon, relato Paulo Comit. lib. 4. de matr. c. 10. fin.

Verum est hoc ita sit, nihilominus in foro conscientie, omnes contractus tam lucrativos, quam onerosos factos per metum leuem rescindi probabilis existimo, si eo rescindere velit metum passus, quia cogens tali metu contrahere iniustitiam inferit, tenetur ergo iniustitiam illam repellere in quantum possit, ergo tenetur, si potest, res in pristinum statum reducere, reddere sicut, si coactum constituat in statu, in quo possit liberè probare, vel reprobare contractum. Nam vique hunc statum illi concedat, non manet reparatum eius ius, sed potius læsum, ita Couar. r. g. p. c. 1. n. 7. Nauar. summ. r. 17. n. 30. in fine. Nauar. de res. iur. lib. 3. c. 1. dub. 7. n. 33. Molin. 2. de iust. r. 2. disp. 267. fin. Th. Sanchez. lib. 4. disp. 9. n. 4. Lessius sup. d. n. 46. Rebell. 1. p. de obligat. lib. 4. q. 5. n. 9. c. 16. & alij plures, quos ipsi referunt.

3. Ex hac doctrina inferitur primò, si mulier, vel filius meti reuerentiali ductus fideiubeat, non teneri in conscientia soluere ex fideiussione, etiam si fideiussio solemnitates habeat à iure requisitas. Item si promittat solum debita patris, vel mariti moriens, non teneri soluere, & generaliter nullus tenetur stare contractui per metum leuem celebrato, sed potest se tueri exceptione iniuriæ factæ, & is qui aliquid ex tali contractu accepit, restituere debet. Ratio est, quia metu reuerentiali contentiens per iniuriam consentit, & potest ergo libertatem suam optatam recuperare, & stando in iure naturali se tueri exceptione iniuriæ factæ, sic Lessius. 48 Sanchez. lib. 4. disp. 9. n. 13. c. 14. Quare si donasti aliquid tali metu ductus, ubique non restituitur, potes occulta compensatione vii; si tamen iustitiam, debes prius iuramentum relaxationem impetrare, quam potest Episcopus concedere.

4. Secundo infertur, idem esse dicendum de consentiente precibus importunis, quæ crebro, & vehementer vigent conscientem, quarum molestiam non potest minore incommodo repellere, quia preces importune inuoluntarium mixtum constituent, vt optime probat Sanchez. lib. 4. de matrim. ista disputat. 10. Quare est metus illius non cadat in vitium constantem, quis leuis est; at quia iniurius est, ideo patiens illum non tenetur promissis stare, & inferens metum non potest accepta ex tali contractu retinere, sic Lessius & Sanchez supra.

Dixi consentientem inuoluntariè precibus debere taliter consentire, vt molestiam illarum non possit facillè, seu sine difficultate repellere; si tamen facillè molestiam illarum repellere possit, vt possunt Prælati, & Principes beneficia, & officia concedentes precibus agitati, censeri non debent per iniuriam concedere. ita Lessius num. 48, qui dicit sæpè contingere concedentem aliquid precibus importunis, est in concessione fuerit iniurius, at in retentione non esse, sed concessione facta, nullo modo vult sibi donatum reddi. Et tradit Basil. lib. 4. §. 12. num. 3. c. 10. sæpè enim Principes grauari precibus supplicantium volunt, diffidentque, ne minor sit rogantium turba, vt dicebat Seneca, pluriusque sacrificium existimetur.

5. Sed aduersus supradicta obstat Ioann. Med. Cod. de res. iur. 4. 3. causa 2. vers. hat remissio. asserens metu leui extorta obnoxia restitutioni non esse. Idem docet Basil. de Leon lib. 4. de matrim. c. 10. num. 5. solum ea ductus ratione, quod metus leuis facillè repellit potest. Sed probari vrgentius potest. Primò, quia in iure negatur actio patienti metum sic donata recuperandi. Ergo ceteris iure recuperandi, aliàs ius negans actionem cooperaretur iniustitiz illatæ, seu illam continuaret. Confirmitur. Iniquum est innocentem punire, nocente manente indemoni: at si accepta per metum leuem restituenda sunt in foro conscientie, iniquum est patienti metum denegare actionem ea recuperandi. Secundo forum internum consuetudine debet esse externo, quando externum falsè presumptioni non innouitur, vt sæpè diximus; sed externum cognitio metu leui adhuc negat restitutionem eorum, quæ sic sunt acquisita. Ergò in foro conscientie non debeat restitui. Tertio matrimo-

nium sic contractum validum est. Ergo & alij contractus simili esse debent. Probo consequentiam: nam metus qui alios contractus rescindendos constituit, matrimonium nullum reddit, quia maior libertas in matrimonio est requisita, quam in alijs contractibus. Ergo e contra metus, qui matrimonij valori non obstat, non obstat firmitati aliorum contractuum. Quarto si acquisita per metum leuem restitui deberent ratione iniuriæ factæ, non solum inferens metum ea restituere deberet, sed etiam quilibet illorum possessor; siquidem patiens metum semper habet ius, vt sibi detur satisfactio de iniuria illata, quæ satisfactio nequit fieri, nisi recuperando rem sibi ablatam per metum; potest ergo à quolibet possidente recuperare. Hoc autem videtur falsum, quia si possidens non tenetur sic accepta patienti metum reddere, quia non tenetur ratione iniuriæ acceptationis, cum ipse nullam iniustitiam commiserit, ignarus enim fuit, vt suppono, metus illati, neque etiam tenetur ratione rei acceptæ, cum hæc non sit patientis metum, sed possidentis. Ergo ex nullo capite est obligatio sic accepta restituendi, in his ex parte consentit Azor. lib. 1. c. 11. q. 16. dum dicit extorta per metum leuem, qui est causa actus, & sine quo actus non fieret, esse restituenda, secus si solum sit causa impulsiva seu extorcativa, & qua non intercedente actus fieret.

4. Verum his argumentis facillè responderetur. Ad primam admitto patientem metum leuem carere iure forensi recuperandi sic donata, esto non careat iure naturali, neque proinde Ecclesia, & respublica negans hanc forensi actionem cooperatur iniustitiz factæ, sed illam permittit ob bonum commune, scilicet ne respublica litibus perturbetur. Ex quo fit nihil iniquum facere priuando innocentem forensi recuperatione.

Ad secundam, forum internum externo conformatur. Externum autem non negat restitutionem faciendam esse, sed negat faciendam esse compulsionem iudicis. Adde, esto non detur actio quod metus causa, ad rescindendas donationes, & quoslibet contractus metu leui celebratos. At bene potest officium iudicis imporari, & officio iudicis tales contractus rescindi, & æquum est, vt ita fiat, ne inferens metum commodum aliquod reportet ex sua iniuria, vel ne patiens metum damnus iniuriè patiatur. sic glossa cap. cum dilectus, de his que vi. & ibi Panor. in n. 9. Anton. n. 16. Ancharan. n. 2. & tradit Garcia de nobilit. gloss. 17. n. 20. Thom. Sanchez. lib. 4. disp. 9. n. 5. Lessius lib. 2. c. 17. dub. 6. in fine, & alij plures, & Garcia relati.

Ad tertium respondeo, metum qui valori matrimonij non obstat, non obstat firmitati forensi aliorum contractuum, obstat autem firmitati naturali, quia ceteri contractus rescindi possunt, et si validi sint; at matrimonium nequit rescindi, si semel validum fiat.

Ad quartum respondeo probabile esse sic possidentem non teneri sic acquisita restituere, ita docet Ioan. Garcia de nobilit. glossa 17. num. 29. Lessius lib. 2. c. 17. dub. 6. num. 39. c. 4. b. 5. num. 33. Verum probabilis existimo ratione rei acceptæ teneri ex iure naturali. Nam esto dominium rei transferatur sic, est tamen infirmum, & reuocabiliter transferatur ob iniuriam commissam, ac proinde quoties voluerit transferat sibi rem reddi, debet possidens reddere. sic Sanchez. lib. 4. disputat. 9. num. 6.

PUNCTVM XIII.

An metus mortis, vel alterius grauis damni à præceptorum transgressione excuset.

1. Præmittitur differentia actionum prohibitarum.
2. Metus mortis, & cuiusvis damni minuit culpam.
3. Non excusat culpam in his que sunt inuiscerè mala.
4. Quid dicendum de homicidio.
5. Quid de comestione carnis humanæ.
6. Quid de tyranno minante mortem, nisi comedas carnem humanam.
7. An metus mortis excuset ab obseruantia præcepti diuini.
8. Quid dicendum de exercitio potestatis Ecclesiasticæ.
9. An metus grauis damni excuset sæpè, non semper ab obseruatione humani præcepti, & quando hoc contingat.

1. **A**ctiones prohibitz sunt in multiplici differentia. Aliæ autem ita prætz vt nulla ratione etiam per diuinam potentiam honestari queant; quales sunt mendacium, idololatria, odium Dei, pollutio voluntaria, fornicatio, & similia. Aliæ actiones sunt quæ honestatem admittete possunt, vt est acceptio rei alienæ inuito possidente, si enim tibi concedatur à Deo facultas furripendi, nullum in acceptione peccatum committis, sicuti non committis, cum ex graui, vel extrema necessitate aliquem accipis; similiter accessus ad mulierem, si facta sit propria, nullum est peccatum. Aliæ sunt actiones quæ ex se nullam honestatem, vel dishonestiam habent, habent tamen illam